

خلاصه ای از فصلهای 1 تا 8 درس مالیه عمومی و تعیین خط مشی دولتها
استاد مربوطه: جناب آقای برخوردار
تهیه کنندگان: نگار خشوعی و سپیده میرهاشمی (مدیریت دولتی)

فصل اول

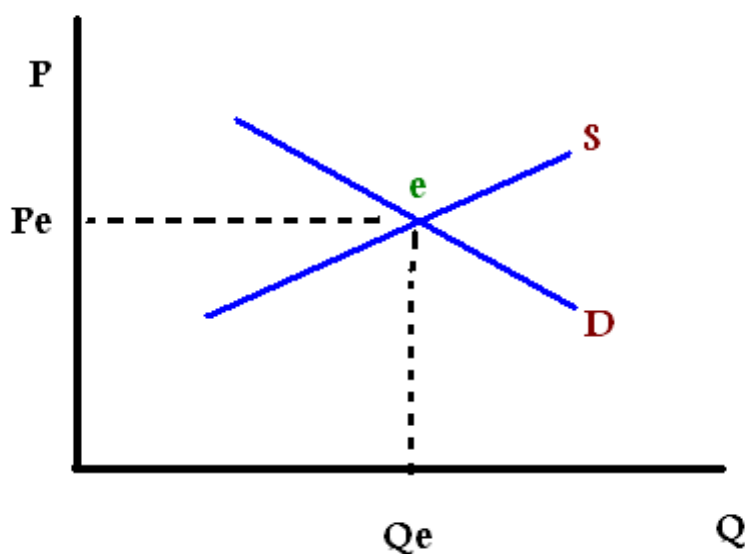
مفاهیم کلی مالیه عمومی و سیاست مالی

یکی از موارد مورد بحث در اقتصاد نقش دولت و اندازه دولت است و قبل از ارائه نظریه کلاسیکها دولت نقش عمده ای در اقتصاد و تجارت به عهده داشتند. در حالی که با رونق نظریه ادام اسمیت و پیروان کلاسیک او نقش دولت در اقتصاد کم رنگ شد.

کلاسیکها که اصول نظریه نظریه اقتصادی خود را بر اساس فعالیت ازاد بنگاههای اقتصادی و بازارها قرار داده بودند و تنها راه صحیح برای تخصیص منابع را برخورداری ازاد متقاضی و تولیدکننده جستجو میکردند اشکارا دخالت دولت در اقتصاد را رد نموده و حداقل درآمد و هزینه را برای اوتعیین میکردند. اساس نظریه کلاسیکها بر رقابت قرار دارد که در صورت وجود شرایط لازم برای رقابت مکانیزم بازار خود مسئله کارایی و تخصیص بهینه منابع را حل خواهد نمود.

با توجه به چنین نظریه ای در هر بازار که واجد شرایط مورد نظر باشد محل برخورد منحنی های عرضه و تقاضا یعنی موقعیت تعادل از نظر کارایی نیز حداکثر رفاه را به همراه خواهد داشت. در شکل 1 که یک بازار رقابت کامل را نشان میدهد در نقطه e محل تلاقی منحنی های عرضه و تقاضا سطح تولید Q_e و P_e تعیین میشوند. این موقعیت بهترین وضعیت ممکن در بازار کالای x میباشد. یعنی اگر سطح تولید و مصرف کالای x از Q_e کمتر یا بیشتر باشد در تخصیص منابع عدم کارایی به وجود آمده و در رفاه بازار کاهش ایجاد میشود.

قیمت = P نقطه تعادل = e مقدار = Q عرضه = S تقاضا = D

نکته اساسی در اینجاست که همه بازارها به هن صورتی که کلاسیکها فرض میکنند شرایط لازم برای رقابت کامل را ندارند و بازار الزاما قادر به فراهم نمودن کلیه نیازهای ضروری جامعه نمیباشد.

در زمانی که ادام اسمیت و کلاسیکهای اولیه که بیشترین محدودیت را برای دولت قائل بودند، نظریات اقتصادی خود را بیان کردند ابتدای دوران صنعتی شدن و انقلاب صنعتی بود. درست است که شرایط وجود یک بازار رقابت کامل بسیار دشوار است تا برقرار شود، ولی در دوره کلاسیکهای اولیه موارد بیشتری از بازارهای نزدیک به شرایط رقابتی وجود داشتند.

ادام اسمیت در کتاب معروف خود به نام **ثروت ملل** سه وظیفه را برای دولت لازم میدانند و این 3 وظیفه را میتوان به صورت زیر عنوان کرد:

- 1- حمایت از جان و مال جامعه در مقابل دشمنان احتمالی از طریق ایجاد ارتش و نیروی انتظامی
 - 2- ایجاد نظم و اعمال قانون و جلوگیری از تجاوز افراد به حقوقیکدیگر با برقراری قوانین لازم، ایجاد دادگاهها و تاسیس نیروهای انتظامی داخلی
 - 3- کالاها و خدماتی که فایده زیادی داشته و اهمیت ان برای جامعه قابل ملاحظه بوده و به وسیله بخش خصوصی از طریق سرمایه گذاری فردی یا گروهی قابل تامین نبوده، توسط دولت تامین میشود.
- لازمه انجام 3 گروه از وظایف فوق به وسیله دولت انجام هزینه هایی است و جهت هزینه کردن، دولت نیاز به درآمد دارد که از طریق اعمال مالیات فراهم میکند.
- کلاسیکها با اعتقاد به وجود بازارهای رقابتی عمده مالیات و خصوصا مالیات ها بر بازر را مخرب در کارایی تجزیه و تحلیل میکنند و به دنبال ان حداقل مالیات را پیشنهاد مینمایند. حداقل مالیات برابر درامدی است که 3 وظیفه فوق را در حد ضروری به انجام برساند.

با توسعه صنایع و گسترش اندازه بنگاههای اقتصادی و سهم بنگاههای بزرگ از بازار، به وجود آمدن انحصارات شناخت بیشتر پیآمدهای خارجی اقتصادی و غیراقتصادی، افزایش حجم و مقدار وظایف سه گانه مورد نظر کلاسیکها نقش دولت در سیستم اقتصادی دچار تحول گردید و نظریه های جدید در رابطه با اقتصاد دولت و فعالیتهای اقتصادی دولت مطرح گردید.

نتیجه این تحولات شاخه جدیدی در علم اقتصاد است که به اقتصاد بخش عمومی یا مالیه جدید و مالیه قدیم طرح نظریه های جدید در بخش هزینه های دولت و بررسی فعالیتهای اقتصادی تولیدی است. عمده مباحث مالیه قدیم را مسائل مالیاتی و گاه با تداخل در شاخه اقتصاد کلان بررسی سیاستهای مالی دولت تشکیل میداده است.

فصل دوم

برنامه ریزی روند تغییرات سهم دولت از درآمد ملی

یکی از عمده معیارهای اندازه گیری نقش دولت مقدار و ترکیب هزینه های دولت است. ولی تغییرات در هزینه های مطلق دولت نمیتواند به تنهایی منعکس کننده این مهم باشد، بلکه باید تغییرات در هزینه های دولت را نسبت به یک شاخص اقتصادی سنجید.

مثلا اگر ارقام نشان دهند که در فاصله 10 سال هزینه های دولت 50 درصد افزایش نشان داده، آیا میتوان مدعی شد که نقش دولت در اقتصاد افزایش داشته است؟ قطعاً خیر چون اگر این تغییر را در هزینه های اسمی دولت در نظر بگیریم افزایش قیمتها در همین فاصله به دو برابر نه تنها افزایش واقعی هزینه های دولت را نشان نمیدهد بلکه تصویری از کاهش هزینه های حقیقی دولت را منعکس میکند.

به جدول زیر توجه میکنیم که مثلا در یک جامعه فرضی در فاصله 10 سال تغییرات هزینه های دولت و درآمد ملی را به قیمتهای ثابت نشان میدهد. (جدول تغییر در هزینه های دولت)

سال	1960	1970
هزینه های دولت درآمد ملی	800	1200
	2000	4000

چنانچه مشاهده میشود هر چند که هزینه های حقیقی دولت از 800 واحد پولی به 1200 واحد افزایش داشته، ولی افزایش 50٪ است، ولی افزایش در درآمد ملی 100٪ میباشد و اگر نسبت هزینه های دولت به درآمد ملی را به

جدول بالا اضافه کنیم و در جدول زیر نشان دهیم شاهد کاهش این نسبت خواهیم بود. اگر هزینه های دولت از 800 به 1/200 واحد افزایش یابد و در همان فاصله درآمد ملی از 2/000 به 4/000 واحد افزایش یابد نشان دهنده کاهش در نقش دولت است. چون نسبت هزینه های دولت به درآمد ملی از 0/4 به 0/3 کاهش یافته است.
(سهم دولت از درآمد ملی)

سال	1960	1970
هزینه های دولت	800	1200
درآمد ملی	2000	4000
نسبت هزینه های دولت به درآمد ملی	0/4	3/0

نکته: نسبت هزینه های دولت به درآمد ملی یکی از شاخصهای تعیین کننده اهمیت دولت در اقتصاد میباشد.
نکته: در بسیاری از مواقع اقتصاددانان به نسبت هزینه های دولت به جمعیت توجه مینمایند چون این نسبت گویای هزینه سرانه دولت میباشد.

تنها حجم هزینه های دولت نیست که بازگوکننده نقش اقتصادی دولت باشد، بلکه ترکیب هزینه های دولت نیز از اهمیت خاصی برخوردار است. از این دیدگاه ابتدا هزینه های دولت را به 2 گروه تقسیم میکنیم:

الف- هزینه های تمام نشدنی یا هزینه هایی که نهایتاً به وسیله دولت صورت میگیرد. این هزینه ها باعث جابجایی منابع جامعه به بخش عمومی میشود. این نوع هزینه ها شامل هزینه جاری (مثل خرید نیروی کار، کالای مصرفی و غیره) هزینه سرمایه های (برای سرمایه گذاری بخش عمومی در ایجاد راهها، مدارس، بیمارستانها و غیره) میشوند. نتیجتاً هزینه های تمام شدنی عبارت از خرید نهاده ها به وسیله بخش عمومی میشوند. میتوان مقدار نهاده ها ضربدر قسمت آنها نمود تا این نوع هزینه ها محاسبه شوند. به عبارت دیگر هزینه های تمام شدنی ادعایی برای منابع اقتصادی هستند. استفاده بخش عمومی از این منابع باعث خارج شدن این منابع از تولید بخش خصوصی میباشد. جذب این منابع به وسیله دولت به این معنی است که هزینه فرصت هزینه های دولت عبارت است از ستاده هایی که از بخشهای دیگر تولید نخواهد شد.

این مهم میتواند اساسی برای اندازه گیری کارایی بخش عمومی باشد.

ب- گروه دوم از هزینه های دولت شامل هزینه های انتقالی میشود. این هزینه ها عبارتند از: هزینه های دولت برای بازنشستگی، سوبسیدها، پرداخت به بیکاران و غیره. برعکس گروه هزینه های تمام شدنی، هزینه های انتقالی جابجایی

منابع از بخشهای دیگر به بخش دولتی را به همراه ندارد. به عبارتی دیگر ادعایی برای منابع اقتصادی به همراه ندارند. این نوع هزینه ها فقط توزیع منابع را بین افراد جامعه و درون بخش خصوصی تغییر میدهند. دولتها برای کنترل و اداره امور اقتصادی، سیاسی و اجتماعی قواعد و مقرراتی را ایجاد میکنند که هزینه قابل توجهی برای بخش عمومی ندارد ولی بسیاری از آنها تاثیر عمده ای در هزینه های بخش خصوصی میگذارند.

رشد بخش عمومی: دخالتهای اقتصادی دولت که با توجه به 3 هدف توزیع مناسب درآمد، تخصیص موثر منابع و حفظ ثبات اقتصادی صورت میگیرد منتهی به یک سری فعالیت میگرد که در کنار فعالیتهای سیاسی مجموعه فعالیتهای دولت را تشکیل میدهد. تا قبل از سال 1991 یعنی نقطه عطف درهم ریختن دنیای سوسیالیست، کمونیست، به طور معمول کشورهای جهان از دیدگاه اندازه دولت در 3 گروه قرار میدادند:

الف- کشورهای صنعتی متکی به اقتصاد آزاد مثل امریکا و آلمان و ژاپن

ب- کشورهای سوسیالیست و کمونیست

ج- بقیه دنیا که شامل کشورهای جهان سوم و بخشی از جهان توسعه یافته و صنعتی مثل اروپای شمالی است. حداقل از زمان کلاسیکها تا ابتدای دهه 90 میلادی میتوان گفت که عمده کشورهای جهان به سمت نقش بیشتر دولت در اقتصاد رفته اند.

دلایل رشد هزینه های دولت، در این بخش به بررسی چند مدل اقتصاد کلان هزینه های دولت میپردازیم.

مدل رشد هزینه های دولت از دیدگاه رشد و توسعه اقتصادی

بعضی از اقتصاددانان روند تغییرات مقدار و ترکیب هزینه های دولت را با توجه به مراحل متفاوت رشد و توسعه اقتصادی مورد بررسی قرار میدهند.

در این الگو گفته میشود که در مرحله ابتدایی رشد و توسعه اقتصادی هزینه های سرمایه گذاری دولت نسبت به سرمایه گذاری کل جامعه رشد بیشتری دارد یعنی اگر I_g هزینه سرمایه گذاری بخش عمومی باشد و I هزینه سرمایه گذاری کل I_g به روی I ، در حال افزایش خواهد بود.

عامل افزایش در هزینه سرمایه گذاری دولت، عمدتاً ناشی از سرمایه گذاریهای زیربنایی است که برای هدایت سیستم اقتصادی به مرحله بعدی رشد و توسعه ضروری مینماید. مثل ایجاد راه و جاده، فراهم نمودن سیستم حمل و نقل، تولید انرژی لازم برای بخش صنعت، بنای سدها، پلها، آموزش و برقراری قوانین و غیره.

پس از گذر از مرحله نخست و ایجاد زمینه های ضروری و بخشی از زیربنای اقتصادی، امکانات سرمایه گذاری برای بخش خصوصی فراهم شده است.

در کنار ادامه سرمایه گذاری دولت سرمایه گذاری بخش خصوصی نیز رشد قابل ملاحظه‌ای را رد پیش میگیرد. با گذر از مرحله دوم از رشد و توسعه میباید بخش عمده ای از سرمایه گذاریهای زیربنایی انجام گرفته باشد و در نتیجه پس از این مرحله نیاز به سرمایه گذاری زیربنایی و در نتیجه به سرمایه گذاری دولت کم خواهد شد.

با رسیدن به مرحله بلوغ اقتصادی هزینه های سرمایه گذاری زیربنایی دولت کاهش میابد ولی سرمایه گذاری اجتماعی و خدمات رفاهی جایگزین آن خواهند شد. در مرحله بلوغ رشد و توسعه نیاز به بهداشت آموزش و تحقیقات و مسائل فرهنگی باعث میشود که دولت هزینه های سرمایه گذاری امور اجتماعی را افزایش دهد و این بار نسبت هزینه های سرمایه گذاری اجتماعی نسبت به هزینه سرمایه گذاری کل افزایش میابد.

در مرحله مصرف و تولید انبوه اختلافات طبقاتی دراد افزایش میابد و توجه دولت بیشتر معطوف به برنامه هایی برای رسیدن به توزیع مناسب درآمد خواهد شد.

در مرحله تولید و مصرف انبوه نسبت هزینه های انتقالی دولت است که افزایش خواهد یافت.

نظریه واگنر

یکی از اقتصاددانان گذشته که توجه خاصی به مسائل اقتصادی دولت و هزینه های عمومی داشته واگنر اقتصاددان قرن 19ام آلمان میباشد. قانون زیر میتواند صورتی از تحلیل نظریه واگنر باشد:

(با افزایش درآمد سرانه در یک اقتصاد، اندازه نسبت بخش عمومی هم افزایش خواهد یافت.)

قانون فوق بدین معنی است که اگر درآمد ناخالص ملی و درآمد سرانه افزایش یابد هزینه های دولت نیز افزایش خواهد یافت و نرخ افزایش در هزینه های دولت بیشتر از نرخ افزایش درآمد ملی خواهد بود.

واگنر عوامل موثر تعیین کننده رشد نسبی بخش عمومی به درآمد ناخالص ملی را بر حسب عوامل سیاسی و اقتصادی بیان میکند.

واگنر از سوی دیگر در جهت توجیه اقتصادی افزایش هزینه های دولت موضوع تقاضا برای بعضی از کالاها و خدمات اجتماعی را مطرح میسازد. او هزینه های عمومی برای آموزش، فرهنگ و بهداشت و خدمات رفاهی را بر حسب کشش درآمدی تقاضا تشریح میکند.

نتیجتا وقتی که درآمدهای حقیقی جامعه زیاد باشد هزینه های عمومی این خدمات به دلیل افزایش تقاضا و با توجه به کشش تقاضا به نسبت بیشتری افزایش میابد.

تحلیل سیاسی و تغییرات در هزینه های دولت

یکی از مطالعات عمده در الگوی زمانی تغییرات در هزینه های دولت مربوط به نظریه پیکاک و وایزمن میباشد. این نظریه به صورت زیر بیان میشود:

(حکومتها با توجه به تمایل مردم آماده خرج کردن بیشتر هستند، حال آنکه مردم دوست ندارند مالیاتهای بیشتری بپردازند. و حکومتها الزاما به خواسته های مردم توجه میکنند.)

از یک سو دولت به دنبال تمایل رای دهندگان درصدد تولید و ارائه کالاها و خدمات بیشتر است و در نتیجه میخواهد هزینه های خود را افزایش دهد و از طرف دیگر برای افزایش در هزینه ها نیاز به درآمد بیشتر دارد و باید مالیات بیشتری جمع اوری نماید که مورد علاقه رای دهندگان نیست.

به عقیده پیکاک و وایزمن در شرایط خاص مثل جنگ و قحطی و سیل و زلزله و..... دولتها ناگزیر به افزایش یکباره هزینه های خود میباشند که هرچند از میزان مورد قبول تجاوز میکند ولی تحت شرایط خاصی مورد قبول مردم قرار میگیرد.

فصل سوم

عدم کارایی مکانیزم بازار

ن خارجی-کالاهای عمومی

رد یک بازار رقابتی با قبول شرایط خاص برای توابع مطلوبیتو تولید عبارتند از:

- 1- وجود تعداد زیاد و کافی عرضه کننده به مقداری که هیچ یک به تنهایی نتوانند در قیمت بازار تاثیر بگذارند.
- 2- وجود تعداد زیاد و کافی عرضه کننده به مقداری که هیچ یک به تنهایی نتوانند در قیمت بازار تاثیر بگذارند.
- 3- آزادی ورود و خروج از بازار به وسیله عرضه کنندگان و متقاضیان.
- 4- وجود اطلاعات کامل از شرایط بازار
- 5- یکسان بودن کالاها که به وسیله تولیدکنندگان به بازار ارائه میشوند.

عمده مواردی که بازارها قادر به تخصیص موثر منابع نمیشوند ناشی از پی امدهای خارجی و کالاهای عمومی میباشند.

پی امدهای خارجی

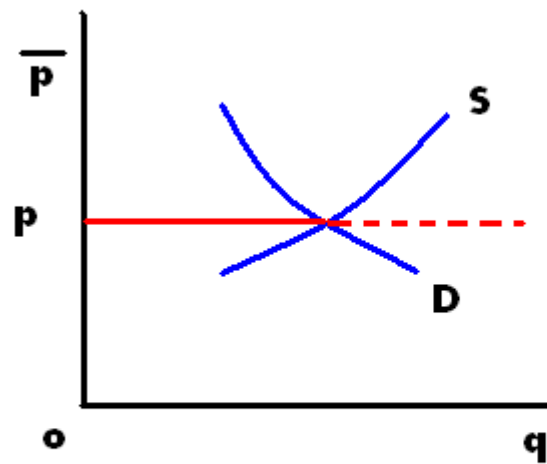
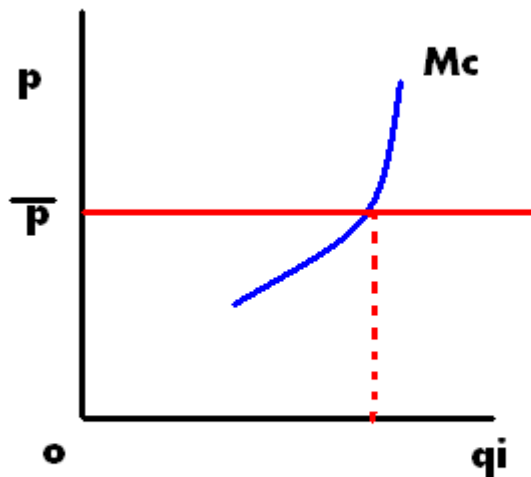
گاهی وقتی که یک فعالیت اقتصادی یا تصمیم اقتصادی اجرا میشود فرد یا گروه دیگری غیر از کسانی که درگیر فعالیت اقتصادی بود و یا تصمیم گیرنده اقتصادی هستند نیز متاثر میشوند. این تاثیر هم میتواند مثبت باشد و هم منفی. یعنی فعالیتها و تصمیمات اقتصادی گروهی میتواند برای دیگران نتایج اقتصادی داشته باشد یا غیر اقتصادی. مثل الودگی- ازدحام- پرورش گل و تولید عسل

قیمت گذاری بر اساس هزینه نهایی و پی امدهای خارجی

یک بنگاه حداکثرکننده سود در شرایط رقابتی تا جایی تولید میکند که قیمت برابر هزینه نهایی تولید باشد. یعنی $p=Mc$ که در اینجا Mc هزینه نهایی و p قیمت ستاده را نشان میدهد.

کارخانه تولید صابون را در نظر بگیرید که در یک بازار رقابتی به تولید اشتغال دارد.

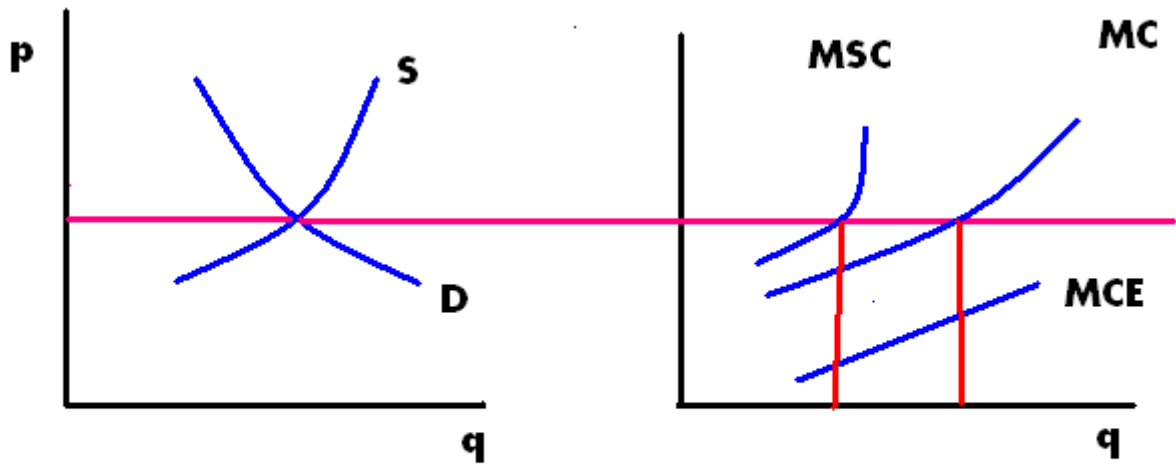
در این شکل منحنی هزینه نهایی بنگاه مورد نظر بدون توجه به هزینه خارجی آن رسم شده و در نتیجه سطح تولید برای بنگاه با توجه به قیمت ثابت p تعیین میشود. (نمودار سمت راست=نمودار بازار صابون) (نمودار سمت چپ=نمودار تولیدکننده صابون)

حال فرض میکنیم که تولیدات بنگاه مورد نظر چون موقعیت کارخانه در درون شهر قرار دارد هزینه ای خارجی برای جامعه به بار می آورد. در نمودار الف هزینه خارجی تولید صابون را با MCE نشان میدهیم. منحنی MSC که از جمع منحنی های هزینه نهایی داخلی و خارجی به دست آمده هزینه نهایی واقعی تولید صابون را برای جامعه نشان میدهد. این بنگاه مبادرت به تولید واحدهایی از صابون نموده است که هزینه آن برای جامعه بیش از فایده آن میباشد.

هزینه خارجی تولید = MCE هزینه نهایی = MC

مجموع هزینه نهایی داخلی و خارجی (هزینه واقعی) $MSC =$

با توجه به مثال در می یابیم که دخالت دولت در چنین مواقعی لازم است. دخالت دولت میتواند از طرق مختلفی صورت گیرد.

خارجی + فایده نهایی داخلی < هزینه نهایی

$$E_{qe} < e_{qe} + e_{lq}$$

کالاهای عمومی: یکی دیگر از موارد کوتاهی از بازار در وجود کالاهای عمومی طرح میشود. دو خاصیت رقابت پذیری و قابلیت تخصیص منابع هستند که با توجه به آنها دسته بندی زیر را از کالاها و خدمات ارائه میدهیم. (جدول تقسیم بندب کالا و خدمات)

	قابل تخصیص منافع	غیر قابل تخصیص منافع
رقابت پذیر	A	B
غیر قابل رقابت	C	D

کالاهای گروه A= کالاهای و خدمات خصوصی هستند مثل پیراهن-مداد-ساندویچ-عینک وو برای در اختیار گرفتن کالاهای خصوصی رقابت لازم است.

کالاهای گروه B= بسیاری از کالاهای و خدمات عمومی یک ظرفیت پذیرش محدود دارند که پس از رسیدن به چنین ظرفیتی از استفاده به تدریج ورود و استفاده افراد یا گروه جدید منافع دیگرانرا کاهش داده و یک رقابت برای بهره مندی از کالاهای عمومی ایجاد میشوند.مثل یک پارک محصور نشده.

کالای گروه C= انهایی هستند که هرچند در استفاده از آنها نیاز به رقابت وجود ندارد ولی با هزینه ای قابل قبول میتوان منافع آنها را به فرد یا افراد معینی تخصیص داد.یک پول قبل از اینکه به مرحله ازدحام برسد یک کالای عمومی است که افراد با وسیله نقلیه بدون کاهش یا قطع منافع آنها برای دیگران میتوانند از آن بهره مند شوند.

کالای گروه D= انهایی هستند که به کالای عمومی خالص شهرت دارند. کالاهای عمومی کالاهایی هستند که رقابت پذیر نبوده و خاصیت مصرف همزمان دارند و در مرحله بعد منافع آنها نیز قابل تخصیص به فرد خاصی نیست.مثل برنامه تلویزیون.

کالای عمومی و سواری مجانی: اکثر کالاهای عمومی این خاصیت را دارند که وقتی تولید و عرضه شدند امکان اعمال استثناء در استفاده از آن غیرممکن یا دشوار خواهد بود.مثل امکانات دفاع ملی که کلیه افراد جامعه از آن بهره مند میشوند.

تولید و ارائه کالاهای عمومی: در هر جامعه چه در گذشته و چه در حال حاضر مسئله تولید و ارائه کالاهای عمومی وجود دارد. وقتی که اعضای یک جامعه دور هم جمع شده و یک دولت را انتخاب میکنند در مرحله اول انتظار خدماتی از دولت دارند که عمده ترین آنها تهیه و ارائه کالاهای و خدمات عمومی است. چون محتملا این گونه کالاهای و خدمات به وسیله بخش خصوصی تولید نخواهند شد.

تولید بهینه کالاهای عمومی: پل ساموئلسون اقتصاددان معروف و برنده جایزه نوبل اقتصاد در سال 1954 در یک مقاله در 3 صفحه نشان داد که سطح بهینه ای در تولید کالا و خدمات عمومی وجود دارد. یک اقتصاد کارآمد چنان است که بر اساس خواسته‌ها مردم تولید نماید.

نکته: برای کالاهای خصوصی منحنی تقاضای بازار جمع افقی منحنی های تقاضای فردی است. در حالی که برای کالاهای و خدمات عمومی منحنی تقاضای کل از جمع عمودی منحنی های تقاضای تک تک اشخاص به دست می آید.

فصل چهارم

دولت و توزیع درآمد

یکی از وظایف عمده دولت حمایت از اقشار کم درآمد و آسیب پذیر است. به همین دلیل در بین 3 وظیفه یا هدف اقتصادی دولت که تخصص بهینه منابع - توزیع عادلانه درآمد و حفظ ثبات اقتصادی است جایگاه مخصوص خود را دارا می باشد. خانوارها درآمد خود را از 3 جریان عمده به دست می آورند که عبارتند از:

1- دستمزد و حقوق

2- از محل دارایی ها و اموال

3- از طریق دولت

1- تفاوت در دستمزدها و حقوق: ترکیب کار و سرمایه کار ماهر را ایجاد میکند که هر چند با توجه به

استعدادهای ذاتی این ترکیب از کار و سرمایه به افراد مهارتهای مختلفی را میدهد ولی به هر حال بین افراد با استعداد مشابه، آموزش میتواند فرق عمده ای ایجاد نماید.

2- تفاوت درآمد ناشی از دارایی و املاک: عامل عمده ای در نابرابری درآمد این است که بعضی از افراد یک یا چند منبع درآمد غیر از دستمزد دارند. درآمدهای که از اموال و املاک به دست خانوارها میرسد بستگی به این دارد که خانوارها دارایی خود را به چه صورت نگه داری میکنند.

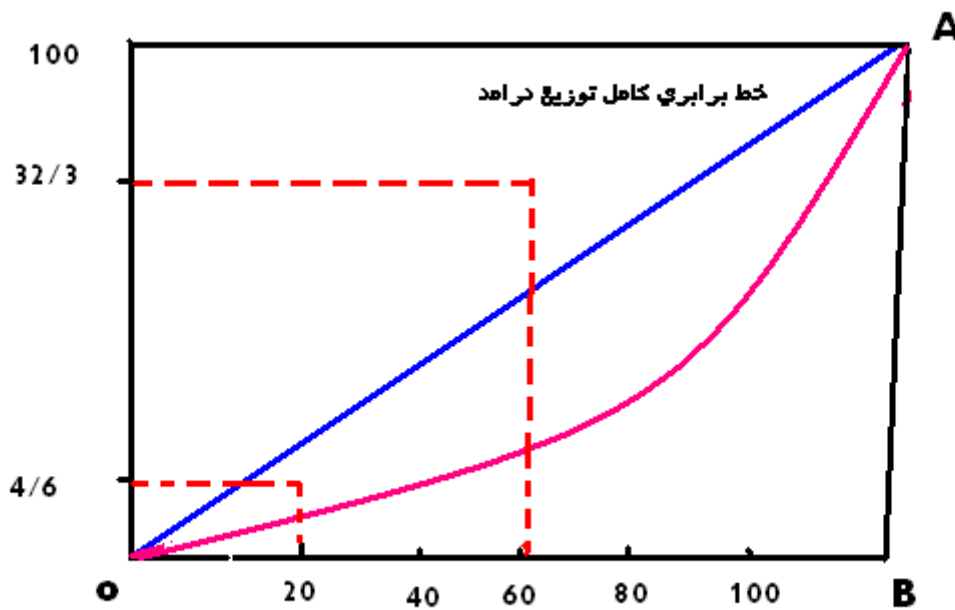
3- درآمد از طرف دولت یا پرداختهای انتقالی: پرداختهای انتقالی پولی است که از طریق دولت بدون

انتظار خدمات یا کار متقابل به افراد جامعه پرداخت میشود. مانند کمکهای دولت به خانواده های کم بضاعت - پرداخت به بیکاران - مستمری تامین اجتماعی و انواع بازنشستگی هی و

توزیع درآمد در یک جامع نمیتواند به صورت کاملا برابر صورت گیرد. یکی از روشهای اندازه گیری توزیع درآمد روش دهک های درآمدی است.

منحنی لورنز و ضریب جینی

توزیع درآمد را میتوان با رسم منحنی لورنز نشان داد.

ضریب جینی: ضریب جینی که با استفاده از منحنی لورنز به دست می آید نیز یکی از معمول ترین پارامترهای نشان دهنده نابرابری میباشد. این ضریب نسبت سطح فاصل بین منحنی لورنز و خط برابری کامل توزیع درآمد به کل مثلث سمت راست و پایین خط برابری کامل توزیع درآمد میباشد.

نظریه های توزیع عادلانه درآمد

- 1- طرفداران عدم دخالت دولت در توزیع درآمد:** کسانی هستند که هرگونه درآمدی از طریق هر عاملی از هر بازاری را عادلانه تلقی نموده و در نتیجه هیچ جای دخالتی برای دولت باقی نمی ماند.
- 2- طرفداران توزیع مجدد درآمد:** استدلال این طرفداران متکی بر و واقعیت توزیع درآمد در جوامع مختلف از توسعه یافته تا در حال توسعه، از سرمایه داری تا حتی سوسیالیستی است.

چند نظریه در مورد درآمد عادلانه

توزیع عادلانه درآمد از دیدگاه مطلوبین: زیربنای فکری مطلوبین در توزیع مجدد درآمد در این صورت مطرح میشود: یک تومان درآمد اضافی برای یک ثروتمند ارزشی کمتر از یک تومان درآمد بیشتر برای فقیر را دارد. **برنامه ها و سیاستهای توزیع مجدد درآمد:** توزیع مجدد درآمد همیشه دو گروه را دربر میگیرد یک گروه که دهنده هستند و گروه دیگر که گیرنده هستند.

مالیات: مالیات بر درآمد افراد یکی از انواع مالیاتهای مستقیم میباشد که در کنار مالیاتهای غیر مستقیم مجموعه مالیاتهای یک جامعه را تشکیل میدهد. عمده هدف مالیات بر درآمد در جهت توزیع مناسب درآمد است.

سیاستهای هزینه ای دولت: بعضی از برنامه های دولت در جهت توزیع مجدد درآمد یا برای کمک به مستمندان از انتقالهای نقدی صورت میگیرد.

آشنایی با تامین اجتماعی در ایران: اصل 29م قانون اساسی برخورداری از تامیت اجتماعی را همگانی دانسته و دولت را موظف کرده است که طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم خدمات و حمایتهای مالی و تامین اجتماعی را برای یکایکافراد کشور تامین میکنند. در حال حاضر تامین اجتماعی در ایران از طریق چندین سازمانو ارگان صورت میپذیرد که عمدتا عبارتند از:

- 1- سازمان تامین اجتماعی
- 2- سازمان بازنشستگی کشور
- 3- سازمان بهزیستی کشور
- 4- صندوق های مستقل بازنشستگی
- 5- کمیته امداد امام خمینی و بعضی دیگر از سازمانهای وابسته به ارگانها و یا تشکیلات خیریه ای.